

із замовлень підприємств реального сектора економіки, які є учасниками кластерів. Такі підходи створюють умови для неперервного професійного розвитку фахівців та формуванню людського капіталу.

Запроваджуючи державно-приватне партнерство та кластерну систему у регіоні, ми зможемо більш ефективно застосовувати та розвивати дуальну систему підготовки фахівців, змішане та дистанційне навчання, модульно-компетентний підхід у реалізації освітньо-професійних програм, що дасть можливість здобувачам освіти набувати повні або часткові кваліфікації, окремі компетентності залежно від особистісних потреб та потреб регіонального ринку праці. Водночас співпраця усіх стейкхолдерів сприятиме оновленню змісту освіти та її якості.

Актуальним питанням є створення кваліфікаційних центрів, Типове положення про які було затверджене у квітні цього року [5]. Кваліфікаційні центри мають право видавати сертифікати, які підтверджують професійну кваліфікацію, забезпечують оцінювання результатів навчання осіб, присвоєння та підтвердження професійних кваліфікацій, здобутих у інформальній освіті та за кордоном.

Перераховані проблеми та шляхи їх вирішення плануємо покласти в основу регіональної програми розвитку освіти на ближню та дальню перспективи, яка буде тісно пов'язана з програмою соціально-економічного розвитку Хмельницької області.

Отже, реалізація спільних завдань влади, освіти та бізнесу, орієнтованих на професійний розвиток молоді і дорослого населення, повною мірою сприятиме розвитку національної та регіональної економіки.

Література

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Концепція розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти), схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 960-р [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2020-%D1%80#Text>
3. Людський капітал: проблеми та перспективи / Е. В. Прушківська, А. В. Переверзева // Економічний вісник Національного гірничого університету. – 2007. – № 3. – С. 17–24. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu_2007_3_5
4. Ничкало Н. Становлення особистості як умова неперервного розвитку людського капіталу // Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи : тези доп. X міжнар. наук.-практ. конф. (м. Хмельницький, 7–8 листоп. 2019 р.) / ред. кол.: Н.Г. Ничкало, М. Є. Скиба, В.О. Радкевич [та ін.]. – Хмельницький : ХНУ, 2019. – С. 11–14.
5. Типове положення про кваліфікаційний центр, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 22 квітня 2021 року № 452 [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0804-21#Text>
6. Schultz T. Human capital: Policy Issues and Research Opportunities. – In Human Resources. Fiftieth Anniversary Colloquium VI, 1975.

БОРИСОВА ТЕТЯНА

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ВИКЛАДАЧА НА ЗАСАДАХ ПЕДАГОГІЧНОГО ЕРГОДИЗАЙНУ

У контексті розвитку національної освіти викладач закладу вищої освіти повинен виконувати функції не лише наставника на шляху до професіоналізму в галузі науки, техніки, економіки, мистецтва тощо, але й тьютора, вихователя, порадирика, співтворця, односторонця чи супротивника. Вирішення сучасних освітніх завдань значною мірою залежить від викладачів, їхнього науково-творчого потенціалу, рівня загальної та психологічної культури, педагогічної майстерності й педагогічного професіоналізму [1].

Сучасний викладач повинен володіти високою громадянською свідомістю, здатен сформулювати активну життєву позицію у своїх студентів; досконало володіти навчальним предметом, розуміти сфери застосування наукових знань у практичних ситуаціях, зрозуміло доносити матеріал, стимулювати навчально-пізнавальну активність студентів; майстерно володіти методикою навчання, мотивувати навчально-практичну діяльність здобувачів освіти у професійному становленні; володіти педагогічною майстерністю, гармонійно поєднувати вимогливість та доброзичливість до студентів; працювати над самовдосконаленням, розширювати коло професійних (і не лише) інтересів; бути ерудованим, що дає змогу спрямувати студентів на цікаві справи, допомагати їм в організації змістовного дозвілля; творчо

підходити до справи, критично аналізувати власний досвід, вивчати і використовувати найкращі надбання суспільного досвіду, шукати й знаходити нові, досконаліші, раціональніші педагогічні технології.

До розгляду проблеми формування особистості сучасного педагога долучалися І. Бех, О. Білюк, С. Гончаренко, Л. Губерський, М. Євтух, В. Журавський, І. Зязюн, В. Кремень, І. Надольний, В. Огне-в'юк, О. Пехота, О. Савченко, О. Сердюк, та інші. Однак, незважаючи на дослідження науковців, проблема лишається актуальною. У структурі особистості викладів існують такі неоднозначні питання, як критичність мислення з опорою на сучасні технології, проблеми поєднання комфортності та креативності у педагогічній взаємодії між викладачем та здобувачами освіти, модернізація підготовки сучасного викладача у педагогічному університеті, напрями та фактори формування особистісних характеристик педагога в сучасних умовах.

Ми підтримуємо думку науковців, що викладач має синтезувати низку особистісних якостей. Педагог повинен бути: науковцем (володіти підходами і методами дослідницької роботи); педагогом (знати та вміти застосовувати на практиці педагогічну теорію); психологом (знати основи психології, вікові та індивідуальні психологічні особливості вихованців); технологом (володіти методикою і технологією освітнього процесу, втілюючи наукові ідеї в практику); організатором (володіти навичками управління-менеджера для управління академічною групою, студентським колективом); трішки медиком (знати фізичні і розумові межі зростаючого організму, рамки психологічного навантаження); артистом (уміти перевтілюватися, володіти правильною дикцією, художнім словом) тощо [2].

Від особистісних якостей викладача залежить не лише рівень сформованості професійних компетентностей здобувачів освіти, а й забезпечення комфортних умов навчання, сприятливого освітнього середовища для розвитку та становлення фахівців відповідної галузі. Тому поряд з означеними особистісними якостями педагог має володіти низкою здібностей з фізіології та гігієни, безпекознавства, дизайну, педагогічної ергономіки тощо. Такий комплекс знань та практичних умінь дозволить викладачу сформувати безпечне та комфортне освітнє середовище не залежно від напрямку професійної освіти.

Викладач повинен враховувати психофізіологічний компонент освітнього процесу, пов'язаний з особливостями інформаційних механізмів, що відбуваються в організмі людини під дією кодових впливів навчального середовища і призводять до засвоєння інформації та її подальшого доцільного використання. Навчальну інформацію людина сприймає через зоровий, слуховий, шкірний, руховий (інколи нюховий та смаковий) аналізатори. Будь-які погіршення умов навчальної діяльності (погане освітлення, незручна робоча поза, необхідність зайвого напруження зору, шум, розсіяність уваги тощо) зменшують інформаційну пропускну здатність сенсорних систем, що спричинює погіршення якості сприймання та аналізу інформації, а відтак знижує результативність навчання [3]. Найкраще коли в освітньому процесі задіяні всі сенсорні системи, тому викладач повинен розповідь доповнювати візуальною інформацією та прикладними завданнями.

Ергономічна організація функціонального простору визначається як середовище, що забезпечує не тільки розвиток професійних якостей майбутніх фахівців, а й збереження та зміцнення їх фізичного та психічного здоров'я. Комфортне освітнє середовище забезпечує оптимальну динаміку праце-здатності, гарне самопочуття та збереження здоров'я суб'єктів освітнього процесу. Інформаційно-предметне середовище закладу освіти повинно бути гнучким, легко трансформуватися під різні форми взаємодії учасників освітнього процесу відповідно сучасним вимогам.

Педагогічна ергономіка висуває ряд вимог до елементів інформаційно-предметного середовища: навчальних меблів-трансформерів (індивідуальних, загальних, спеціальних), засобів навчання (навчальних посібників, методичних і дидактичних матеріалів, наочності та зручних способів їх зберігання), навчального обладнання та інструментів, постійних і змінних експозицій у навчальному приміщенні, правил поведінки у освітньому середовищі, які забезпечують особисту і суспільну безпеку. Розташування навчальних меблів та обладнання здійснюється відповідно санітарно-гігієнічних норм. Ба-жано також враховувати різні антропометричні параметри здобувачів освіти та підбирати різні комплекти навчальних меблів, інструментів, обладнання.

Важливим показником ергономічності навчання є забезпечення функціонального комфорту в освітньому процесі, який залежить від темпу проведення занять, доступності та посильної складності навчальних завдань, зацікавленості емоційного задоволення роботою. Ефективність навчання залежить від стану функціонального комфорту як здобувачів освіти, так і викладачів. Тому комфортні умови для роботи педагога – це запорука якісного навчання. Організація комфортного робочого місця викладача не менш важливе завдання, ніж проектування робочих місць для студентів.

Дизайн-оформлення навчальних приміщень (вдалий підбір кольорів, декору, наявність кімнатних рослин, естетичне оформлення інтер'єру) має значний вплив на психоемоційний стан учасників освітнього процесу.

Таким чином, визначено низку вимог ергономічності, дотримання яких дозволяє підвищити якість освітнього процесу, а відповідно доводить необхідність внесення елементів педагогічної ергономіки та педагогічного дизайну в процес підготовки майбутніх викладачів різних галузей освіти.

Література

1. Білик Н. І. Педагогічний професіоналізм особистості викладача закладу вищої освіти I–II рівнів акредитації. *Актуальні питання сучасної педагогіки: творчість, майстерність, професіоналізм* : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. 15 берез. 2019 р., м. Кременчук. Кременчук : Методичний кабінет, 2019. С. 17–21.
2. Білюк О. Г. Особистість викладача ВНЗ як фактор виховного впливу на розвиток морально-ціннісних стосунків зі студентами *Науковий вісник МДУ імені В.О.Сухомлинського*. Вип. 1.31. Педагогічні науки. 2010. С. 51–58.
3. Карапузова Н. Д., Починок Є. А., Помогайбо В. М. Основи педагогічної ергономіки : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2012. 204 с.

ГОГОЛЬ ТЕТЯНА

Рівненський державний гуманітарний університет

ЗНАЧЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ТА ЛОГІСТИЧНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТРЕНЕРІВ-ВИКЛАДАЧІВ

В контексті компетентнісної парадигми відбувається зміна вимог до сучасного здобувача вищої освіти. Поряд з вимогами глибоких предметних знань і володінь інноваційними педагогічними та інформаційними технологіями з'явилися такі вимоги, як соціально-професійна мобільність, здатність до адаптації, потреба в неперервному самовдосконаленні, психологічна стійкість, високий рівень загальнокультурних, загальнопрофесійних та професійних компетенцій.

Результати досліджень у сфері фізичної культури і спорту та опитування потенційних роботодавців (керівників освітніх організацій, дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спортивних клубів) свідчать про зростаючу роль організаційно-управлінської та логістичної діяльності, до якої має бути готовий майбутній фахівець з фізичної культури та спорту. Як суб'єкт навчальної та тренувальної діяльності, він повинен бути комунікабельним, вміти управляти людьми (і тих які навчаються, і тих які займаються спортом), знаходити спільну мову з батьками, приймати обґрунтовані і виважені педагогічні рішення (у тому числі при виборі засобів і методів навчального чи тренувального процесів), передбачати і визначати тенденції розвитку фізичної культури і спорту, володіти знаннями з сервісного обслуговування, транспортування спортивного інвентарю (спорядження), організовувати переїзди та розміщення спортсменів в готелях чи тренувальних базах і т.д. Причиною труднощів у професійній діяльності, вважають роботодавці, є невміння грамотно організувати і керувати навчальним і тренувальним процесами. Прямим підтвердженням затребуваності управлінської та логістичної діяльності є факт послідовного включення її в перелік видів професійної діяльності, до здійснення яких повинен бути готовий випускник.

Існує декілька підстав для виділення відокремлених груп управлінських та логістичних компетенцій у майбутніх тренерів-викладачів. Першою підставою є рекомендована ознака майбутньої професійної діяльності відповідно до вимог професійних стандартів. В цьому випадку можна говорити про управлінські та логістичні компетенції тренерів, педагогів, спортивних суддів, педагогів професійної освіти, інструкторів-методистів, спеціалістів по антидопінговому забезпеченню і керівників організацій, що здійснюють діяльність в галузі фізичної культури та спорту. Другою підставою може бути об'єкт управлінського впливу. В цьому випадку управлінські та логістичні компетенції можна представити у вигляді двох відокремлених груп: управлінські компетенції по організації та управлінню навчально-пізнавальною діяльністю учнів; управлінські компетенції по організації і управлінню власною професійно-педагогічною діяльністю. Передумовами для формування компетенцій із першої групи є розвиток професійних педагогічних здібностей (організаційні, проєктивні, комунікаційні, дидактичні і т.д.). В процесі формування компетенцій другої групи потрібно говорити про тайм-менеджмент, документознавство, аутсорсинг (залучення зовнішніх джерел і ресурсів для здійснення професійно-педагогічної діяльності або передачі частини функцій стороннім виконавцям), дерегуляції професійних педагогічних завдань, орієнтації на зовнішнє і внутрішнє середовище навчання, організації зворотного зв'язку з учнями, їх батьками, колегами і т.д.

Вибір конкретного переліку управлінських та логістичних компетенцій, що формуються у майбутніх тренерів-викладачів обумовлюються кількома факторами: профіль підготовки; вимоги роботодавців (які відображають специфіку регіонального ринку праці); можливостями організації вищої освіти; вибором самих здобувачів вищої освіти (під час реалізації права на участь в побудові власної освітньої траєкторії).